

контролюються, відображаються в бухгалтерському обліку як дебіторська заборгованість і одночасно як дохід.

Висновки та пропозиції. Таким чином можна сказати, що ефективність використання коштів фінансової підтримки сільськогосподарського виробника багато в чому залежить від достовірного, своєчасного і повного відображення в бухгалтерському обліку їх надходження та використання. Як показало наше дослідження, на даний час бухгалтерський облік не забезпечує повноти відображення в обліку інформації щодо усіх видів державної фінансової підтримки, що отримують аграрні підприємства. Тому було запропоновано до рахунку 48 "Цільове фінансування та цільові надходження" відкрити субрахунки: 481 „Цільове фінансування на поточні витрати”, 482 „Цільове фінансування на капітальні витрати”, 483 „Компенсація відсотків за банківські кредити”.

Слід відзначити, що подальшого дослідження вимагає питання обліку коштів фінансової підтримки, які підприємство отримує у формі здешевлення кредитів сільськогосподарському виробнику.

Список використаних джерел

1. Андрійчук В.Г. Економіка аграрних підприємств: Підручник. – 2-ге вид., доп. і перероблене. / В.Г. Андрійчук. – К.: КНЕУ, 2002. – 624 с.
2. Борщ А.Г. Бюджетна підтримка аграрного сектору в умовах трансформаційних процесів в економіці України // Економіка АПК. – 2009. – № 2. – С. 111-116.
3. Гудзь О.Є., Сомик А.В. Державна програма фінансової підтримки підприємств АПК через механізм здешевлення кредитів // Економіка АПК. – 2008. – № 11. – С. 54-63.
4. Коноплицька О.В. Удосконалення облікового забезпечення використання коштів бюджетної підтримки // Економіка АПК. – 2009. – № 8. – С. 105-110.
5. Нелеп В.М. Планування на аграрному підприємстві: Підручник. – 2-ге вид., перероб. та доп. – К.: КНЕУ, 2004. – 495 с.
6. Порядок використання у 2009-2013 роках бюджетних коштів, що спрямовуються на підтримку підприємств агропромислового комплексу через механізм здешевлення кредитів // Бухгалтерія в сільському господарстві. – квітень, 2009. – № 8 [233]. – С. 5-9.
7. Сук Л., Сук П. Облік бюджетного фінансування для підтримки агропромислового виробництва // Бухгалтерія в сільському господарстві. – травень, 2008. – № 9 [210]. – С. 35-44.

Аннотація. Рассмотрено основные аспекты учетного обеспечения средств государственной финансовой поддержки, которые получают сельскохозяйственные предприятия. Определены основные формы бюджетного финансирования и предложено улучшение учета государственной финансовой поддержки.

Ключевые слова: бюджетная поддержка, дотация, субсидия, механизм удешевления кредитов.

Abstract. The article discusses the main aspects of the display of state financial support for agricultural enterprises in accounting. Define the main forms of budget financing and propose the perfection of accounting of state financial support.

Key words: budget support, grant, subsidy, mechanism for easing of credit.

УДК 657:338.3:631.15:001.8(477)

В.Л. Вакуленко, аспірант Національного університету біоресурсів і природокористування України (м. Київ)

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА: СТАН ТА РОЗВИТОК

Досліджено основні теоретико-методологічні засади управлінського обліку виробництва продукції рослинництва. Представлено зв'язок управлінського обліку з бухгалтерським обліком. Проаналізовано дослідження сучасних науковців щодо загальних проблем управлінського обліку. Розглянуто сучасний стан виробництва продукції рослинництва. Представлено змінну тенденцію розвитку обсягів виробництва основних видів продукції

рослинництва. Відображено індекси обсягу сільськогосподарського виробництва. Відзначено необхідність постійних наукових досліджень щодо удосконалення управлінського обліку виробництва продукції рослинництва в Україні, враховуючи світовий досвід системи міжнародного управлінського обліку.

Ключові слова: *управлінський облік, сільськогосподарське виробництво, організація і управління, управління виробництвом, системи сільськогосподарського виробництва і управління, теоретичні дослідження, економіка агропромислового комплексу, економіка сільського господарства, управління спеціальними економіками окремими галузями господарств, Україна.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Зв'язок управлінського обліку з бухгалтерським обліком визначає потребу наукових досліджень цілісного процесу формування і розвитку саме управлінського обліку. Адже, як показала практика, бухгалтерський облік досить тривалий час був лише способом реєстрації господарських операцій, а саме методом подвійного запису та складання фінансової звітності. При цьому облік витрат, що визначався частиною бухгалтерського обліку, лише узагальнював витрати, а також калькулював собівартість в даному випадку продукції рослинництва. Так поступово за умов конкуренції поступово виникала необхідність в більш повній інформації, адже за визначених умов удосконалень технологій та організації виробництва на даному періоді традиційний облік потреби управління в інформації задовольняв не повною мірою. Тому виникла необхідність в посиленні контрольної функції обліку, а саме, через застосування цілої системи калькулювання стандартних витрат та оперативного аналізу відхилень. Тобто, визначається важливість аналітичного обліку. Поступово з'явився маржинальний облік у зв'язку з розробкою системи калькулювання змінних витрат та обліку за центрами відповідальності. Так, посилення значення стратегічного управління в умовах змін в системах управління обумовив поступовий перехід до сучасного управлінського обліку, використовуючи при цьому не тільки внутрішню, але й зовнішню інформацію, забезпечуючи потреби як виробництва, так і управління дослідженнями. Таким чином, виникла потреба в управлінському обліку [1, с. 78]. У сучасних умовах розвитку економіки в сільському господарстві [4] виникає необхідність постійного дослідження основних теоретико-методологічних засад управлінського обліку саме виробництва продукції рослинництва. Тому, вважаю, обрана в даній науковій статті тема дослідження є на сьогодні важливою, вчасною та актуальною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Дослідження наукових праць сучасних науковців показують загальні проблеми управлінського обліку, які досліджували такі вчені як Є.Ф. Базась [1], М.Ф. Базась [1], Л.С. Береза [3], Ф.Ф. Бутинець [2], Т.А. Бутинець [3], Н.Г. Виговська [3], А.М. Герасимович [3], С.Ф. Голов [5], Т.В. Давидюк [2], С.В. Івахненко [3], М.В. Кужельний [3], Н.М. Малюга [2], М.М. Матюха [1], О.В. Олійник [3], І.В. Орлов [3], Ю.І. Осадчий [3], В.М. Пархоменко [3], Н.І. Петренко [3], О.М. Петрук [3], П.Т. Саблук [3], Л.В. Чижевська [2; 3], М.М. Шигун [3], С.І. Якименко [3]. В їх розробках, представлених в публікаціях „Бухгалтерський управлінський облік”, „Управлінський облік”, „Основи бухгалтерського (фінансового) внутрішньогосподарського (управлінського) обліку”, „Бухгалтерський фінансовий облік”, відображено управлінський облік в цілому як облік не лише витрат підприємства, але й високоорганізований аналітичний облік і не лише витрат, але й таких об'єктів як основні засоби, нематеріальні активи, запаси, грошові кошти, кошти в розрахунках, капітал, зобов'язання; досліджено управлінський облік активів підприємства, а саме, управлінський облік необоротних активів, управлінський облік запасів, управлінський облік коштів, розрахунків та інших активів; визначено сучасний стан та перспективи розвитку управлінського обліку; визначено зв'язок обліку з плануванням; розглянуто облік як одну з найважливіших функцій управління; представлено сучасний стан розвитку управлінського обліку та його взаємозв'язок з фінансовим обліком, а також їх порівняльна характеристика; представлено еволюцію управлінського обліку, а саме етапи його формування та розвитку; відзначено методи управлінського обліку, його функції та

принципи; представлено організаційну структуру управління підприємством [2, с. 6, 76-134, 445-471, 446, 453-458, 461]; відзначено значення управлінського обліку в цілісній системі менеджменту; виділено відмінності управлінського обліку та фінансового; досліджено сучасні концепції управлінського обліку; виділено перспективу подальшого розвитку управлінського обліку в Україні та інших країнах світу; представлено деякі важливі питання організації управлінського обліку в цілісній системі управління підприємством; відзначені норми етичної поведінки управлінських бухгалтерів; вплив керівництва на поведінку витрат та визначення їх функцій; досліджено основні проблеми управлінського обліку в системі стратегічного менеджменту [5, с. 8-52, 75-88, 508-592]; досліджувались загальні проблеми обліку, його регулювання, класифікація джерел утворення, економічні методи в обліку; представлено цілі, зміст управлінського обліку, його функції, етапи становлення; представлена класифікація витрат виробництва; виділено деякі аспекти калькулювання фактичної собівартості продукції, в тому числі рослинництва; представлено основні проблеми удосконалення обліку витрат та калькулювання собівартості досліджуваної продукції в нашій державі на базі достовірних даних та на основі використання зарубіжного досвіду [1, с. 5-16, 75-102, 116-120, 123-131]. Вчені розглядали питання правового регулювання обліку та фінансової звітності в Україні: досліджено облікову політику підприємства; представлено основні аспекти документування господарських операцій; відображено проблеми обліку витрат виробництва; відзначено місце обліку в системі економічної інформації [3, с. 6-25, 318-324, 339-358, 571-573]. Так, аналіз останніх досліджень в представлених в даній статті публікаціях сучасних науковців показує важливість та необхідність в постійних наукових дослідженнях визначеної проблеми стану та розвитку управлінського обліку виробництва продукції рослинництва.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття. Сучасні розробки вітчизняних науковців стосувались загальних питань управлінського обліку. Однак на сьогодні існує потреба у постійному дослідженні сучасного стану управлінського обліку виробництва саме продукції рослинництва та представлення нових напрямів його удосконалення вченими як з України, так і з інших країн світу. Для відображення розробок в напрямках визначеної в даній науковій статті проблеми теоретико-методологічних засад управлінського обліку виробництва продукції рослинництва важливо враховувати як сучасний стан економіки аграрного сектору нашої держави в цілому, так і світовий економічний досвід. Тому дослідження визначеної проблеми є актуальними та вчасними.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). *Мета* – дослідити основні теоретико-методологічні засади управлінського обліку виробництва продукції рослинництва. *Завдання:* запропонувати систему основних особливостей досліджуваного управлінського обліку в Україні; узагальнити змінну тенденцію розвитку обсягів виробництва основних видів продукції рослинництва в нашій державі.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Досліджуючи управлінський облік як процес виявлення, вимірювання, накопичення, аналізу, підготовки та передання інформації, відповідно для планування та контролю виробничих ситуацій та цілісної оцінки тенденцій розвитку всередині підприємства в даному випадку щодо виробництва продукції рослинництва [1, с. 75], виникає об'єктивна необхідність у постійному вивченні теоретико-методологічних та прикладних засад управлінського обліку виробництва продукції рослинництва. Дослідження передбачає першочерговий розгляд саме виробництва основних видів продукції рослинництва, в даному випадку зернових культур, цукрових буряків, соняшнику та ріпаку. Тому важливим є представлення тенденції розвитку виробництва цієї продукції.

Практичне значення одержаних результатів. Так, дослідження управлінського обліку виробництва продукції рослинництва визначає необхідність в представленні динаміки розвитку виробництва основних видів продукції рослинництва. Тому змінну тенденцію розвитку обсягів виробництва зазначених видів продукції 2007 року порівняно з 2006 представляю в таблиці 1.

**Тенденція розвитку обсягів виробництва основних видів
продукції рослинництва в Україні**

Вид продукції	Категорії господарств	2007 р. до 2006 р., %	
		%	тисяч тонн (+, -)
Зернові культури	Всі категорії господарств	85,5	-4963,4
	Сільськогосподарські підприємства	88,9	-2850,5
	Господарства населення	75,3	-2112,9
Цукрові буряки (фабричні)	Всі категорії господарств	75,7	-5443,0
	Сільськогосподарські підприємства	77,5	-4277,7
	Господарства населення	65,5	-1165,3
Соняшник (у вазі після доробки)	Всі категорії господарств	78,4	-1149,9
	Сільськогосподарські підприємства	81,2	-782,0
	Господарства населення	68,5	-367,9
Ріпак (озимий)	Всі категорії господарств	198,7	475,9
	Сільськогосподарські підприємства	197,1	465,1
	Господарства населення	417,6	10,8
Ріпак (ярий)	Всі категорії господарств	72,3	-34,2
	Сільськогосподарські підприємства	72,2	-33,8
	Господарства населення	80,0	-0,4
Соя	Всі категорії господарств	81,2	-167,0
	Сільськогосподарські підприємства	81,7	-152,8
	Господарства населення	73,4	-14,2

Власна форма подання інформації на базі даних Державного комітету статистики України, Міністерства аграрної політики України [6; 7; 8; 9].

Так, науковою новизною в представленій науковій статті необхідно вважати відображення дослідження таблиці 1, що отримало подальший розвиток представленням достовірної наукової інформації органів державного регулювання за власною формою подання цих даних.

Стан виробництва основних видів продукції рослинництва в розрізі областей за 2009 рік відображаю в таблиці 2.

Таблиця 2

Виробництво основних видів продукції рослинництва 2009 року

Область	Зернові та зернобобові культури (у вазі після доробки)		Цукрові буряки (фабричні)		Насіння соняшнику (у вазі після доробки)		Картопля	
	тис. т	2009 р. до 2008 р., %	тис. т	2009 р. до 2008 р., %	тис. т	2009 р. до 2008 р., %	тис. т	2009 р. до 2008 р., %
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Вінницька	3092,3	91,6	1404,5	62,8	222,9	102,4	1557,9	100,6
Волинська	639,6	89,2	257,9	85,7	0,3	75,0	966,0	103,1
Дніпропетровська	2816,6	76,3	38,6	89,6	828,4	97,3	450,3	79,0
Донецька	1724,6	73,9	15,3	60,2	677,5	90,7	551,6	88,5
Житомирська	1237,6	112,4	216,0	62,9	10,4	157,6	1099,5	103,7
Закарпатська	301,7	95,4	–	–	2,2	115,8	611,0	106,1
Запорізька	2130,6	76,6	–	–	764,4	92,7	199,5	65,3
Івано-Франківська	402,0	100,9	18,3	33,8	2,2	220,0	818,8	148,5
Київська	2482,8	95,8	747,8	75,0	92,7	112,9	1389,8	94,0
Кіровоградська	2534,2	84,4	333,6	64,6	717,2	112,8	426,4	88,3
Луганська	1055,5	64,4	–	–	415,2	90,4	418,7	78,4
Львівська	822,6	98,3	313,6	53,7	0,0	–	1504,0	109,7
Миколаївська	2465,1	103,3	8,5	59,4	553,1	106,9	168,0	93,1

Продовження табл. 2

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Одеська	2838,3	77,1	–	–	230,5	73,6	183,7	91,3
Полтавська	3827,2	84,5	2077,6	76,9	483,9	105,7	902,4	99,1
Рівненська	695,0	90,3	794,2	95,4	1,7	63,0	1022,2	101,1
Сумська	2005,7	84,8	333,2	101,6	97,4	86,7	987,2	110,1
Тернопільська	1569,0	98,2	1207,3	86,0	9,7	89,0	915,8	116,1
Харківська	2524,8	66,5	482,3	58,5	618,5	105,4	717,3	84,0
Херсонська	1768,9	80,3	–	–	238,8	65,4	244,8	98,9
Хмельницька	1701,4	93,7	912,5	105,7	24,2	120,4	1284,4	101,7
Черкаська	3194,6	107,3	602,7	70,6	306,5	128,7	831,3	99,3
Чернівецька	473,2	98,6	35,5	32,6	6,6	75,0	509,4	110,6
Чернігівська	2041,8	94,5	221,4	60,3	38,1	103,3	1534,7	101,8
Автономна Республіка Крим	1662,5	95,9	–	–	18,2	63,6	401,4	114,8
Всього по Україні	46007,6	86,3	10020,8	74,6	6360,6	97,5	19696,1	100,8

Власна форма подання інформації на базі даних Державного комітету статистики України [6].

Індекс продукції сільського господарства в усіх категоріях господарств за січень-листопад 2009 року порівняно з аналогічним періодом 2008 становив 100% [6]. Таким чином, індекси обсягу сільськогосподарського виробництва представляю в таблиці 3.

Таблиця 3

**Індекси обсягу сільськогосподарського виробництва 2009 року
(до аналогічного періоду 2008 року, %)**

Досліджуваний період	Сільське господарство	У тому числі	
		сільськогосподарські підприємства	господарства населення
Січень	100,5	107,6	95,7
Січень-лютий	101,1	106,9	96,7
Січень-березень	101,7	107,0	97,7
Січень-квітень	102,1	107,3	98,4
Січень-травень	102,3	107,1	99,0
Січень-червень	102,6	107,9	98,9
Січень-липень	103,8	105,9	101,8
Січень-серпень	100,4	96,4	103,8
Січень-вересень	103,3	106,1	101,4
Січень-жовтень	100,1	99,7	100,3
Січень-листопад	100,0	99,3	100,4
2009 рік	100,1	99,4	100,6

Власна форма подання інформації на базі даних Державного комітету статистики України [6].

Крім того, номінальний ВВП у III кварталі 2009 року склав 250614 млн. грн, а реальний – 84,1% порівняно з відповідним періодом 2008 року у постійних цінах 2007 року [6].

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Таким чином, дослідження теоретико-методологічних засад управлінського обліку виробництва продукції рослинництва в Україні визначають потребу його постійного розвитку та удосконалення. Так, врахування представленої інформації щодо виробництва зазначених видів продукції рослинництва та стимулюючих засобів в організації управління персоналом стане запорукою успіху підприємства, за умови коли використана інформація буде суворо конфіденційною та надаватиметься лише керівництву досліджуваному господарству. Отже, в перспективі необхідно проводити постійні наукові дослідження щодо удосконалення управлінського обліку виробництва продукції рослинництва в Україні з використанням нових прийомів та методів економічного дослідження відповідно для планування, аналізу, постійного контролю, а також удосконалених способів стимулювання в діяльності господарства щодо виробництва досліджуваної продукції рослинництва, враховуючи при цьому світовий досвід цілісної системи міжнародного управлінського обліку.

Список використаних джерел

1. Базась М. Ф. Основи бухгалтерського (фінансового) внутрішньогосподарського (управлінського) обліку : [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / Базась М. Ф., Базась Є. Ф., Матюха М. М. – [2-ге вид., стереотип.]. – К. : МАУП, 2007. – 182 с.
2. Бухгалтерський управлінський облік : [підруч. для студ. спеціальності 7.050106 „Облік і аудит” вищ. навч. закл.] / [Бутинець Ф. Ф., Давидюк Т. В., Малюга Н. М., Чижевська Л. В.] ; за ред. Ф. Ф. Бутинця. – [2-ге вид., перероб. і доп.]. – Житомир : ПП „Рута”, 2002. – 480 с.
3. Бухгалтерський фінансовий облік : [підруч. для студ. спеціальності „Облік і аудит” вищ. навч. закл.] / [Бутинець Ф. Ф., Герасимович А. М., Кірейцев Г. Г. та ін.] ; за ред. Ф. Ф. Бутинця. – [4-е вид., доп. і перероб.]. – Житомир : ПП „Рута”, 2002. – 688 с.
4. Вакуленко В. Л. Сучасний стан українського аграрного ринку: торговельні надбавки та оподаткування / Віталій Леонідович Вакуленко // Таврійський науковий вісник: Зб. наук. пр. ХДАУ. – Херсон : Айлант, 2007. – Вип. 51. – С. 364-368.
5. Голов С. Ф. Управлінський облік: [посіб.] / Сергій Федорович Голов. – [2-ге вид.]. – К. : Лібра, 2004. – 704 с.
6. Інформація Державного комітету статистики України. – К., 2010.
7. Інформація Міністерства аграрної політики України. – К., 2010.
8. Інформація митних органів. – К., 2009.
9. <http://www.rada.kiev.ua>.

Аннотація. Исследовано основные теоретико-методологические принципы управленческого учета производства продукции растениеводства. Представлена связь управленческого учета с бухгалтерским учетом. Проанализировано исследования современных ученых относительно общих проблем управленческого учета. Рассмотрено современное состояние производства продукции растениеводства. Представлена переменная тенденция развития объемов производства основных видов продукции растениеводства. Отображены индексы объема сельскохозяйственного производства. Отмечена необходимость постоянных научных исследований относительно усовершенствования управленческого учета производства продукции растениеводства в Украине, учитывая мировой опыт системы международного управленческого учета.

Ключевые слова: управленческий учет, сельскохозяйственное производство, организация и управление, управление производством, системы сельскохозяйственного производства и управления, теоретические исследования, экономика агропромышленного комплекса, экономика сельского хозяйства, управления специальными экономиками, отдельными отраслями хозяйств, Украина.

Abstract. In the article basic theoretical-methodological principles of administrative account of production of goods of plant-grower are investigating. Connection of administrative account is presented with a record-keeping. Research of modern research workers is analysed, in relation to the general issues of administrative account. The modern state of production of goods of plant-grower is considered. A variable progress of production of basic types of products of plant-grower volumes trend is presented. The indexes of agricultural production volume are represented. The necessity of permanent scientific researches is marked in relation to the improvement of administrative account of production of goods of plant-grower in Ukraine, taking into account world experience of the system of international administrative account.

Key words: administrative account, agricultural production, organization and management, management of production, systems of agricultural production and management, theoretical researches, economy of agro-industrial complex, agrarian economics, management the special economies by separate industries of economy, Ukraine.